

ΣΑΒΒΑΤΟ 18 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2026

ΤΑΞΗ: Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΝΕΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ: ΧΡΗΣΤΑΚΗ ΚΑΤΕΡΙΝΑ
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑΤΟΣ: ΔΟΥΔΟΥΜΗ ΕΛΙΝΑ

Κριτήριο από την Τράπεζα Θεμάτων

Κείμενο 1

Τρίτη ηλικία: Μπορεί η κοινωνία να φροντίσει αυτούς που τη φρόντισαν;

Το παρακάτω κείμενο είναι άρθρο που υπογράφεται από την Παναγιώτα Σταθοπούλου. Αναρτήθηκε στις 30.9.2019 στον ιστότοπο beconscious.gr. Θέμα του είναι η Τρίτη Ηλικία και η υγιής γήρανση, όπως προσδιορίζεται ως έννοια σήμερα.

Συχνά παρατηρώ τους ηλικιωμένους. Στο δρόμο, στα μέσα μαζικής μεταφοράς, στη λαϊκή αγορά, σε θολά τζάμια ξεχασμένων παραθύρων. Όλοι τους, άλλοι φιλικοί και ευγενικοί, άλλοι δύστροποι και μοναχικοί, κουβαλούν την κούραση και την εμπειρία των χρόνων. Οι ρυτίδες τους προδίδουν τα γέλια και τα κλάματα που τους χάρισε η ζωή. Εγώ όμως ξεχνώ, ξεχνώ ότι κάποτε υπήρξαν νέοι, ότι κάποτε ήταν στη δική μου ηλικία ή ακόμη και νεότεροι. Όταν τους κοιτώ φευγαλέα, γιατί βιάζομαι να φτάσω στη δουλειά, νομίζω ότι ήταν πάντα έτσι, ηλικιωμένοι, δυσκίνητοι, ανήμποροι. Λάθος μου. Λάθος μας. Η Τρίτη ηλικία είναι το δικό μας μέλλον. Είναι οι άνθρωποι που φρόντισαν να έχουμε εμείς παρόν και μέλλον.

Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας (ΠΟΥ) ο πληθυσμός στη Γη γερνάει. Το 2050 εκτιμάται ότι 1 στους 5 ανθρώπους του πλανήτη μας θα είναι πάνω από 60 ετών και ότι το 80 % από τους ανθρώπους της τρίτης ηλικίας θα ζουν σε χώρες με μέτριο ή φτωχό κατά κεφαλήν εισόδημα. Εντυπωσιακό είναι ότι οι 80 ετών και άνω θα φτάσουν τα 434 από 137 εκατομμύρια που είναι σήμερα.

Από τη στιγμή που γεννιόμαστε γερνάμε. Η αύξηση του χρόνου ζωής μας, πόθος και κατάκτηση της επιστήμης, μας χαρίζει τη δυνατότητα να κερδίσουμε εμπειρίες, να αποκτήσουμε γνώση, να μοιραστούμε στιγμές με φίλους και οικογένεια. Η μακροημέρευση όμως δεν εξασφαλίζει την ευημερία. Αυτή την εξασφαλίζουν ο σχεδιασμός και η εφαρμογή πολιτικών με σεβασμό στην επιθυμία του ηλικιωμένου, η βελτίωση των δικτύων περίθαλψης και η δημιουργία δομών για φιλοξενία, νοσηλεία ή απλά συντροφιά.

Η δεκαετία που ξεκινάει σε λίγο (2020-2030) έχει οριστεί από τον ΠΟΥ ως η δεκαετία γήρανσης με υγιή τρόπο ζωής. Ο όρος υγιής γήρανση (healthy ageing) αναφέρεται στη διαδικασία ανάπτυξης και διατήρησης της λειτουργικής ικανότητας που επιτρέπει ευημερία σε μεγαλύτερη ηλικία. Η λειτουργική ικανότητα περιλαμβάνει τη δυνατότητα ενός ατόμου να καλύπτει τις βασικές του ανάγκες, να μαθαίνει, να μεγαλώνει, να λαμβάνει αποφάσεις, να είναι κινητικό, να οικοδομεί και να διατηρεί σχέσεις και δεσμούς, να συμβάλλει στην κοινωνία και να νιώθει χρήσιμο. Η λειτουργική ικανότητα των ηλικιωμένων είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με το περιβάλλον που τους πλαισιώνει και αυτό μπορεί να είναι το σπίτι

τους, η κοινότητα στην οποία ζουν ή η ευρύτερη κοινωνία μαζί με όλους τους παράγοντες που τη δομούν (πολιτική υγείας, άνθρωποι, δομές κλπ).

Σημεία κλειδιά που θα πρέπει να ληφθούν υπόψη είναι η ποικιλότητα των ηλικιωμένων (δεν υπάρχει τυπικός 80χρονος, άλλος μπορεί να επιδίδεται σε αθλοπαιδιές και άλλος να είναι κληήρης) και η εξάλειψη οποιασδήποτε αδικίας. Ένα μεγάλο ποσοστό (περίπου 75%) των συνθηκών διαβίωσης των ηλικιωμένων διαμορφώνεται από μη ελέγξιμους πάντα παράγοντες, όπως η οικογένεια στην οποία γεννηθήκαμε, το φύλο, η εθνικότητα, το επίπεδο εκπαίδευσης και οι οικονομικοί πόροι. Όλοι πρέπει να έχουν ίσα δικαιώματα. Σε κάθε περίπτωση, η επόμενη δεκαετία αποτελεί εξαιρετική ευκαιρία ανάπτυξης συνεργασίας μεταξύ κυβερνήσεων, πολιτών, διεθνών οργανώσεων, επαγγελματιών, Ακαδημίας, μέσων μαζικής ενημέρωσης και του ιδιωτικού τομέα, ώστε τα επόμενα δέκα χρόνια να βελτιώσουν την καθημερινότητα των ηλικιωμένων, των οικογενειών τους και της κοινωνίας, με συντονισμένο και καταλυτικό τρόπο δράσης.

Δεν ξεχνάω, λοιπόν. Μην ξεχνάς και εσύ. Κάθε ηλικιωμένος έχει τη δική του ιστορία. Και είναι υπερήφανος γι' αυτήν. Ενημερώσου, άπλωσε το χέρι σου και μοίρασε απλόχερα αγάπη και σεβασμό σε αυτούς που μας φρόντισαν.

Κείμενο 2

Τόλης Καζαντζής (1938-1991), Η ΘΕΙΑ ΦΕΡΕΝΙΚΗ

Το απόσπασμα προέρχεται από τη συλλογή διηγημάτων του Τόλη Καζαντζή «Παρέλαση», εκδόσεις Νεφέλη 1995.

Τις γιορτές η θεία Φερενίκη φόραγε το παράσημο. Ήταν ένας χάλκινος σταυρός μ' ένα ακτινωτό αστέρι στη μέση, που κρεμόταν από μια μπλε κι άσπρη κορδελίτσα. Το είχε πάρει τότε που υπηρετούσε δασκάλα στο Δυρράχιο, απ' τον ίδιο τον Έλληνα πρόξενο, μεγαλέμπορα του Δυρραχίου, «κατ' εντολήν του Μεγαλειοτάτου βασιλέως μας Γεωργίου του Πρώτου». Την ίδια κιόλας μέρα, με νωπή τη συγκίνηση στα αμυγδαλωτά της μάτια, βγήκε φωτογραφία με το παράσημο να πετάει απάνω στ' αφράτο της στήθος. Κι ήταν να μην πιστεύεις στα ίδια σου τα μάτια, βλέποντας αυτή την καχεκτικιά ασπρομάλλα γριούλα, τη θεία Φερενίκη, και να σου λέει με πικρό χαμόγελο πως «ναι, είναι η ίδια στη φωτογραφία», πως είν' αυτή η καλλονή με τα λοξά σχιστά μάτια που φτάνανε σχεδόν μέχρι τις ρίζες των πυρρόξανθων μαλλιών της, με τα ροδαλά τσιτωμένα μάγουλα, με τον περήφανο κότσο λίγο πιο πάνω απ' την κορφή και με τον τροφαντό μπούστο, όπου ήταν αδύνατο να κάνει επαφή το παράσημο.

Και πραγματικά. Αν δεν ήταν το παράσημο, ίδιο κι απαράλλαχτο με το πραγματικό, θα 'ταν αδύνατο να πεις πως είναι η θεία Φερενίκη. Δε θα μπορούσες να εξηγήσεις πώς γίνανε αυτά τα ξεπλυμένα γαλανά ματάκια με τη θολούρα του καταρράχτη, πώς γίνανε δυο γκριζωπές γραμμές εκείνα τα σαρκώδη ηδυπαθή¹ χείλια και προπαντός πώς γούβιασε εκείνο εκεί το στήθος. Μονάχα το παράσημο απόμενε το ίδιο. Το παράσημο, η καθαρεύουσα, ο πληθυντικός, οι αβρές² και ήρεμες κινήσεις καθώς σήκωνε το φλιτζάνι του καφέ, καθώς βουτούσε στο κρασί τη φέτα το ψωμί κι οι ευχές στη γιαγιά μου μπαίνοντας στην κάμαρα:

«Επί έτη πολλά να εορτάζωμεν του Ευαγγελισμού, Μαριγώ μου».

Κι η γιαγιά μου:

«Αμήν, Φερενίκη μου, διότι τις οίδεν³ τι μας επιφυλάσσει το μέλλον».

1 ηδυπαθή: ερωτικά

2 αβρές: απαλές

3 τις οίδεν : ποιος γνωρίζει

Η γιαγιά μου ήταν διαφορετικά. Τουλάχιστον στην εμφάνιση. Δυσκίνητη, γεμάτη υποψίες ασθενειών, είχε βολέψει διαφορετικά τη ζωή της. Είχε παντρευτεί κι είχε κάνει παιδιά κι εγγόνια.

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Λαμβάνοντας υπόψη όλες τις πληροφορίες του Κειμένου 1 να παρουσιάσεις σε 60-70 λέξεις τις προϋποθέσεις που, σύμφωνα με την αρθρογράφο, εξασφαλίζουν την ευημερία των ανθρώπων της τρίτης ηλικίας.

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η τέταρτη παράγραφος του Κειμένου 1 (Η δεκαετία...δομές κλπ.) αναπτύσσεται με ορισμό. Αφού εντοπίσεις την έννοια που ορίζεται, να ερμηνεύσεις την επιλογή της αρθρογράφου να δώσει τον ορισμό της.

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να επιλέξεις και να μεταφέρεις στο απαντητικό σου φύλλο τη σωστή απάντηση σε καθεμία από τις παρακάτω προτάσεις, οι οποίες βασίζονται στο Κείμενο 1. (μία μόνο από τις τέσσερις προτεινόμενες απαντήσεις είναι ορθή):

1. Στο απόσπασμα « Όταν τους κοιτώ φευγαλέα, γιατί βιάζομαι να φτάσω στη δουλειά, νομίζω ότι ήταν πάντα έτσι, ηλικιωμένοι, δυσκίνητοι, ανήμποροι. Λάθος μου. Λάθος μας.» (1^η παράγραφος) η επανάληψη της λέξης «λάθος» γίνεται, προκειμένου να:

- α. επισημανθεί η προβληματική σχέση νέων-ηλικιωμένων
- β. επισημανθούν οι αδυναμίες της τρίτης ηλικίας
- γ. τονιστεί η αδυναμία των νέων να αναγνωρίσουν τη συμβολή των ηλικιωμένων
- δ. επισημανθεί η λανθασμένη εκτίμηση της νέας γενιάς για τα προβλήματα της τρίτης ηλικίας

2. Η χρήση του α' πληθυντικού ρηματικού προσώπου στην αρχή της 3^{ης} παραγράφου του κειμένου:

- α. δείχνει την υποκειμενικότητα του ζητήματος
- β. δημιουργεί απόσταση ανάμεσα στον αναγνώστη και στο ζήτημα
- γ. κάνει τον αναγνώστη κοινωνό του ζητήματος
- δ. δηλώνει την απόσταση που παίρνει η αρθρογράφος από το ζήτημα

3. Στην περίοδο λόγου «Σε κάθε περίπτωση, η επόμενη δεκαετία αποτελεί εξαιρετική ευκαιρία ανάπτυξης συνεργασίας μεταξύ κυβερνήσεων, πολιτών, διεθνών οργανώσεων, επαγγελματιών, Ακαδημίας, μέσων μαζικής ενημέρωσης και του ιδιωτικού τομέα, ώστε τα επόμενα δέκα χρόνια να βελτιώσουν την καθημερινότητα των ηλικιωμένων,» (5^η παράγραφος), χρησιμοποιείται το ασύνδετο σχήμα, για να τονιστεί:

- α. η αναγκαιότητα της μέριμνας για τους ηλικιωμένους
- β. η αναγκαιότητα και η δυναμική της συνεργασίας ποικίλων φορέων για τη βελτίωση της καθημερινότητας των ηλικιωμένων

- γ. η ποικιλία δράσεων για τη βελτίωση της καθημερινότητας των ηλικιωμένων
- δ. η ποικιλία των προβλημάτων των ηλικιωμένων

4. Στην περίοδο λόγου «Ένα μεγάλο ποσοστό (περίπου 75%) των συνθηκών διαβίωσης των ηλικιωμένων διαμορφώνεται από μη ελέγξιμους πάντα παράγοντες, όπως η οικογένεια στην οποία γεννηθήκαμε, το φύλο, η εθνικότητα, το επίπεδο εκπαίδευσης και οι οικονομικοί πόροι» (5^η παράγραφος) η φράση «μη ελέγξιμους» μπορεί να αντικατασταθεί, ώστε να μην αλλάζει το νόημα, με τη λέξη:

- α. απροσδιόριστους
- β. ανομολόγητους
- γ. ακατανόητους
- δ. αδιανόητους

5. Στην περίοδο λόγου «Ενημερώσου, άπλωσε το χέρι σου και μοίρασε απλόχερα αγάπη και σεβασμό σε αυτούς που μας φρόντισαν» (τελευταία παράγραφος), η χρήση της προστακτικής έγκλισης κάνει το ύφος :

- α. οικείο
- β. προτρεπτικό
- γ. επιτακτικό
- δ. αποτρεπτικό

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 30)

Η τάξη σας, στο πλαίσιο εκπαιδευτικών δράσεων, επισκέφτηκε το Κ.Α.Π.Η. (Κέντρο Ανοιχτής Προστασίας Ηλικιωμένων) του δήμου σας με στόχο την ευαισθητοποίηση των νέων για την Τρίτη ηλικία. Η επίσκεψη αυτή, σας ώθησε να συντάξετε ένα άρθρο στο προσωπικό σας ιστολόγιο. Στο άρθρο αυτό καταγράφετε τους λόγους που ο σύγχρονος άνθρωπος παραμελεί τους ηλικιωμένους, τους τρόπους με τους οποίους η πολιτεία μπορεί να συμβάλει στον περιορισμό των προβλημάτων τους, αλλά και τη στάση που οφείλουμε να έχουμε ως κοινωνία. (350 – 400 λέξεις)

Μονάδες 30

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 20)

1^ο υποερώτημα

Να εντοπίσετε το πρόσωπο μέσα από το οποίο αναδεικνύεται ο τύπος του αφηγητή (μονάδες 3) και στη συνέχεια να ερμηνεύσετε τη λειτουργία του. (μονάδες 7)

Μονάδες 10

ΑΡΕΙΤΟΛΜΟ

Παιδί της Τρίτης Ηλικίας

2^ο υποερώτημα

Να εξηγήσετε τη χρήση των εισαγωγικών στο τέλος του αποσπάσματος (μονάδες 3) [«Επί έτη πολλά να εορτάζωμεν του Ευαγγελισμού, Μαριγώ μου». / «Αμήν, Φερενίκη μου, διότι τις οίδεν⁴ τι μας επιφυλάσσει το μέλλον».]. Ποιον αφηγηματικό τρόπο αναγνωρίζετε στο συγκεκριμένο σημείο και ποια είναι η λειτουργία του; (μονάδες 7)

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Πώς περιγράφεται η θεία Φερενίκη στο Κείμενο 2 και πώς η γιαγιά του αφηγητή; Ποια από τις δύο φαίνεται στην αφήγηση να συμφωνεί με την παραδοσιακή αντίληψη για τη γυναίκα; Να απαντήσεις σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

Μονάδες 15

Ευχόμαστε επιτυχία!!!

ΑΡΕΙΤΟΛΜΟ

Δάφνη - Αγ. Δημήτριος